МАКАРЧУК Т.О.
ст. гр. ОАБм-11

СУТНІСТЬ І РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ РИНКУ

Ефективність управління держави в цілому та підприємством визначається повнотою, обґрунтованістю, доречністю та достовірністю даних про здійснювані господарські процеси, їх характер, обсяг, розмір задіяних матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, ефективність їх використання. Основним джерелом такого інформаційного забезпечення є дані фінансового обліку, які систематизуються у звітності.

Аналіз спеціальної економічної літератури підтверджує відсутність єдиного підходу до трактування фінансової звітності підприємства. Вітчизняні та зарубіжні вчені асоціюють її з різними поняттями, зокрема: елемент методу бухгалтерського обліку, документ, система показників, бухгалтерська звітність, інформація, інформаційна модель підприємства. Як правило, фінансова звітність розглядається як один із елементів методу фінансового обліку разом з документацією, інвентаризацією, оцінкою, калькуляцією, рахунками, подвійним записом. Разом з тим, ряд науковців не поділяють такого підходу. Зокрема П. Хомин підкреслює, що «звітність є самостійною системою подання даних, необхідних для інформаційного забезпечення менеджменту і в жодному разі не може вважатись складовим елементом (прийомом) бухгалтерського обліку» [5, с. 14].

Н. Чебанова і Т. Чупир під фінансовою звітністю розуміють «документи, що містять інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, про рух грошових коштів підприємства за звітний період» [6, с.10]. Деякі вітчизняні науковці при визначенні поняття «фінансова звітність» обстоюють на позиції формального підходу, закріпленого Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Згідно з цими законодавчо-нормативними актами «фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період». Таке трактування можна вважати дещо звуженим, оскільки воно не відображає суті і змісту фінансової звітності, а лише характеризує її зовнішній прояв та походження.

А. Малишкін розглядає фінансову звітність як «своєрідну

інформаційну модель господарюючого суб'єкту» [3, с. 37]. Оригінальним та інформативним є визначення М. Пушкаря, який під фінансовою звітністю розуміє «сукупність регістрів зведених, згрупованих, узагальнених показників за певний період, що характеризують статику та динаміку об'єктів бухгалтерського обліку» [4, с. 561]. Досить комплексно розкриває суть фінансової звітності В. Андрієнко як «систему узагальнюючих показників бухгалтерського обліку, структурованих у формі звітності, які надають користувачам інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів та зміни у власному капіталі підприємства за звітний період для прийняття цими користувачами відповідних рішень» [1, с. 154].

Наведені трактування фінансової звітності здебільшого орієнтовані на дані про фінансовий стан та діяльність підприємства, і не повністю охоплюють зміст інформації, яку користувачі можуть одержати із фінансової звітності.

Інформацію, яку зазвичай наводять у фінансовій звітності, передусім необхідно поділити на дві окремі, проте логічно взаємопов'язані частини. Перша – результативні показники для оцінки ефективності функціонування підприємства за відповідний період, які певним чином згруповані і узагальнені у таких звітних формах: Баланс (ф. № 1), Звіт про фінансові результати (ф. № 2), Звіт про рух грошових коштів (ф. № 3), Звіт про власний капітал (ф. № 4). Друга – базова інформація, що забезпечує розуміння показників основних форм фінансової звітності та включає опис концептуальних засад і принципів облікової політики, відомості про галузь, вид діяльності підприємства, його керівний склад, бізнес-концепцію, стратегію розвитку. Ця інформація, як правило, подається у Примітках до річної фінансової звітності.

За своїм призначенням фінансова звітність є інформаційними ресурсом і основним первинним носієм важливої облікової інформації для користувачів. Як об'єкт аналітичної діяльності вона використовується ними для прогнозування сценарію розвитку підприємства й прийняття адекватних економічних рішень. В. Андрієнко вказує, що фінансова звітність є основним елементом інформаційного забезпечення управління діяльністю підприємства, економічними та виробничими процесами на ньому, оскільки забезпечує інформаційні потреби суб'єктів господарювання щодо придбання, продажу та володіння цінними паперами, корпоративними правами, оцінки якості управління, розподілу власності та зароблено

прибутку, діагностики фінансової стійкості підприємства, визначення його здатності своєчасно виконувати зобов'язання перед кредиторами [1, с.154].

Американські науковці З. Боді та Р. Мертон у своїй праці «Фінанси» виокремлюють важливі економічні функції фінансової звітності [2]. Фінансова звітність надає власникам і кредиторам інформацію про поточний фінансовий стан та ефективність господарської діяльності підприємства за звітний період, є зручним інструментом управління. На її основі можна розробляти основні цільові показники ефективності підприємства, створювати зручні шаблони – моделі для фінансового планування, а також регулювати й обмежувати фінансову політику менеджменту в процесі залучення зовнішніх джерел фінансування, оптимізації структури капіталу, забезпечення стійкості й платоспроможності підприємства у довгостроковій перспективі .

Фінансова звітність як важливий компонент системи інформаційного забезпечення процесу управління і прийняття рішень користувачами гармонійно поєднується з основними класичними функціями менеджменту: плануванням,організацією, мотивацією і контролем.

У процесі планування дані фінансової звітності використовуються для обґрунтування цілей і напрямів роботи, формування базових та моделювання планових показників фінансово-господарської діяльності підприємства. На стадії організації роботи вона впливає на процес збору первинних даних про факти господарського життя, методи й процедури їх обробки у системі фінансового обліку. Відбувається деталізація завдань, процесів, окреслення інформаційних вимог на виробничому рівні і щодо функцій працівників облікової служби. Також фінансова звітність є засобом стимулювання і обмеження фінансової політики менеджменту. З її використанням здійснюють моніторинг, контроль, аналіз й оцінку досягнутих результатів та адекватні коригувальні дії.

Суттєве значення фінансова звітність також має для зовнішніх користувачів. На її основі інвестори приймають рішення щодо інвестиції у активи підприємства, кредитори – щодо надання товарних і банківських кредитів. На рівні держави фінансова звітність використовується як інформаційна база для формування макроекономічних показників. Крім того, вона використовується і фіскальними органами. На думку М. С. Пушкаря, її можна вважати

одним із інститутів суспільства, який забезпечує функціонування економіки країни [4, с. 560].

Основними користувачами інформації про діяльність підприємства є:

– керівники підприємства (компанії) – їм необхідна інформація про фінансовий стан підприємства (як поточний так і очікуваний) з метою ефективного управління бізнесом і прийняття дієвих управлінських та стратегічних рішень;

– власники підприємства – оцінюють ефективність ведення бізнесу та ефективність діяльності адміністрації щодо виконання покладених на них функцій;

– комерційні партнери – постачальники, від яких підприємство отримує матеріали (послуги) та покупці, які купують у підприємства продукцію, товари (послуги);

– кредитори підприємства – юридичні та фізичні особи, які надають позики або позикові кошти. Для них важливою є інформація про фінансовий стан підприємства, наявність оборотних та необоротних активів, яка давала б упевненість у тому, що підприємство здатне сплачувати відсотки за отриманими позиками і зможе своєчасно повернути суму позики;

– податкові органи – повинні отримувати інформацію про фінансові результати, інші показники діяльності підприємства, які є об'єктом нарахування податків та платежів, що сплачують до бюджету;

– працівники підприємства – зацікавлені в інформації про його фінансово-майновий стан, оскільки від показників діяльності підприємства залежить рівень оплати їх праці, кар'єра, можливість професійного зростання;

– фінансові аналітики та консультанти – для здійснення операцій на фондових ринках потрібна інформація для консультування можливих інвесторів щодо доцільності придбання тих, чи інших акцій та цінних паперів, крім того, необхідною є інформація, яка поширюється через засоби масової інформації для інформування громадян країни та окремих регіонів.

– громадські організації (громадськість) – мають право на інформацію про діяльність підприємства, оскільки функціонування останнього прямо чи опосередковано впливає на усіх членів суспільства, які в кінцевому випадку є споживачами продукції, робіт та послуг.

Отже, суб'єктами фінансової звітності виступають укладачі

(облікові працівники й менеджери), користувачі (власники, інвестори, кредитори, контрагенти, держава, громадськість та ін.) та регулятори (органи державної влади, професійні організації, які регулюють облік і звітність).

Література:

1. Адамик К.Б. Обробка даних в КСБО: етапи здійснення та організація даних // Збірник наукових праць студентів кафедри аудиту, ревізії та аналізу. - Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – Випуск 1. – С. 7-10

2. Адамик, О.В. Автоматизація бухгалтерського обліку у кількох стандартах: методичні підходи та способи їх реалізації [Текст]/ОВ Адамик//Тенденції розвитку обліку і аналізу як складових інформаційної системи менеджменту підприємства: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф.[м. Тернопіль, 29-30 листоп. 2012 р.]/редкол.: Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, З.В. Гуцайлюк [та ін.].- Тернопіль: ТНЕУ, 2012.-С. 4-6.

3. Андрієнко В. Поняття та склад фінансової звітності в умовах гармонізації бухгалтерського облік. Наука молода. 2018. №9. С.153-157.

4. Малышкин А.И. Финансовая отчетность предприятия: международные и национальные стандарты : учебн.пособие. 2-е изд., доп., и испр. Сумы :Університетська книга, 2001. 158 с.

5. Пушкар М.С. Фінансовий облік: підручник. Тернопіль: Карт-бланш, 2002.628 с.

6. Саченко С І. Особливості облікової політики щодо оцінки необоротних активів./ С.І.Саченко, В.М. Панасюк, О.М. Черешнюк// Соціально - економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: зб.матер.Всеукр.наук.-практ.конф., м.Вінниця, 18 квітня 2018 року.: у 2-х т. - Т.1/ ред.кол.:ВННІЕ ТНЕУ.- Тернопіль: Крок, 2018. - 250 с. С.108-109

7. Хомин П.Я. Формування звітності в підсистемах фінансового, управлінського й податкового обліку: монографія. Тернопіль, 2004. 288 с.

8. Чебанова Н.В, Чупир Т.Я., Василенко Ю.А. Фінансова звітність підприємств : навч.посібник. Харків: Фактор, 2006. 444с.